

Univerzita Palackého
v Olomouci

Univerzita Palackého
v Olomouci

Terminologie forem porozvodové a jiné péče/výchovy dítěte

JUDr. Lenka Westphalová, Ph.D.
Právnická fakulta UP Olomouc

Povinnosti a práva rodičů k dítěti

- 1. Povinnosti a práva rodičů spojená s osobností dítěte a povinnosti a práva osobní povahy (§ 856 OZ) – určení a změna jména a příjmení, právo souhlasit s osvojením
- 2. Rodičovská odpovědnost (§ 858, § 865 - 909 OZ)
- 3. Vyživovací povinnost (§ 859, § 910 – 923 OZ)

Rodičovská odpovědnost – pohled do Evropy

- anglický pojem: **parental responsibility – child custody**
- německý pojem: **elterliche Sorge - Sorgerecht** (alleinige, gemeinsame)
- francouzský: **autorité parentale** (rodičovská moc, pravomoc)
- anglické verze mezinárodních smluv používají pojem **powers**,
- CEFL v Principech používá pojem **parental responsibilities**
- komunitární úprava používá pojem **parental responsibility**.

Rodičovská odpovědnost - pohled do minulosti

- r. 1811 – 1950 – **společná práva a povinnosti rodičů**
- § 141 OZO: Jest především povinností otcovou tak dlouho pečovati o výživu dětí, dokud nemohou samy se vyživovati. Na matce je zvláště pečovati o jejich tělesnou výchovu a o jejich zdraví.
- zvláštní práva otcova: **otcovská moc** (volba povolání, správa jmění)
- r. 1950 – 1964 – **rodičovská moc**
- r. 1964 – 1998 - **rodičovská práva a povinnosti,**
- r. 1998 – 2014 - **rodičovská zodpovědnost**
- r. 2014 – dnes **rodičovská odpovědnost**

Rodičovská odpovědnost

- Ústřední pojem rodinného práva
- Dvě zásadní složky – **ochrana dítěte** na straně jedné a **realizace rodičovství** na straně druhé
- Právní účinky rodičovství jsou absolutní, působí vůči všem a v této souvislosti lze hovořit i o hodnotovém významu rodičovské odpovědnosti
- Rodiče se nemohou rodičovské odpovědnosti vzdát. Její **výkon** může být přenesen na jinou osobu.

Výkon rodičovské odpovědnosti

- v souladu se zájmy dítěte
- § 876 OZ: Rodičovskou odpovědnost vykonávají rodiče ve vzájemné shodě.
- § 877 OZ: Nedohodnou-li se ve významné záležitosti – rozhodne soud
- Významná záležitost – zejména nikoli běžné léčebné a obdobné zákroky, určení místa bydliště a volba vzdělání

Rodičovská odpovědnost – obsah § 858 OZ

Soubor povinností a práv:

- Péče o dítě (jeho zdraví, tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj)
- Ochrana dítěte
- Udržování osobního styku s dítětem
- Zajišťování jeho výchovy a vzdělání
- Určení místa jeho bydliště
- Jeho zastupování
- Správa jmění dítěte

Péče, osobní péče, výchova

- **Péče** – rozhodování o dítěti, patří do obsahu RO – péče o zdraví, tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj dítěte – široké vyjádření ochrany dítěte
- **Osobní péče** – každodenní starání se o dítě a v tomto rámci i rozhodování a zastupování dítěte v běžných záležitostech
- Osobní péče rodičů je zásadně nenahraditelná, nezastupitelná a ku prospěchu dítěte – výjimečným stavem je svěření dítěte do jiného vhodného prostředí
- **Výchova** – výchovné působení na dítě, použití výchovných prostředků – spíše pod pojem osobní péče

Po rozvodu/rozchodu rodičů

- OZ „opravil“ nedostatky ZOR – péče (nikoli výchova) po rozvodu
- **Ale** - po rozvodu – jen svěření do péče – správně svěření do osobní péče (§ 906 – 908 OZ),
- péče partnera rodiče (§ 885 OZ) – správně opět osobní péče,
- **Správně**: náhradní rodinné péče, kde se pojem osobní péče objevuje – svěřenectví, pěstounská péče

- Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí hovoří o právu péče, čl. 5 definuje: zahrnuje práva vztahující se k **péči o osobu dítěte a zejména právo určit místo pobytu dítěte** – v ČR rovná se rodičovská odpovědnost

Osobní péče po rozvodu

- **Péče jednoho rodiče** – svěřením do osobní péče, oba rodiče mají společnou rodičovskou odpovědnost, druhý rodič má právo na styk s dítětem
- **Střídavá péče** – dítě bydlí po určité časové intervaly střídavě u obou rodičů, oba mají společnou rodičovskou odpovědnost
- **Společná péče** - je třeba dohody rodičů, není určeno, jak jsou upraveny poměry dítěte, jde o osobní péči, rodiče mají společnou rodičovskou odpovědnost
- péče jiné osoby (svěřenectví, pěstounská péče, ústavní výchova)
- Zdůrazněno hledisko pro rozhodování – schopnost rodiče dohodnout se a umožňovat a rozvíjet vztah s druhým rodičem a styk s tímto rodičem

Svěřenectví (§ 953 – 957 OZ)

- Jde o osobní péči o dítě osobou odlišnou od rodiče
- Pečující osoba: musí skýtat záruky řádné péče, mít bydliště na území ČR, souhlasit s péčí o dítě, analogicky k PP i manželé
- Příbuzná osoba nebo osoba blízká dítěti má přednost
- Povinnosti a práva: vymezeny v rozsudku, pokud ne, použijí se přiměřeně pěstounovy
- Ze zákona: právo vymáhat výživné a s ním hospodařit

Pěstounská péče (§ 958 – 970 OZ)

- Osobní péče o dítě osobou odlišnou od rodiče
- Není kdo by platil výživné (§ 957 OZ) ve výši odpovídající potřebám dítěte
- Pěstoun: osoba, která skýtá záruky řádné péče, s bydlištěm na území ČR, souhlasí
- Povinnosti a práva: osobní péče o dítě, rozhodování o běžných záležitostech, v těchto zastupování i správa jmění
- Dávky PP

Ústavní výchova

- Občanský zákoník hovoří pouze o nařízení ÚV
- Zákon o výkonu ústavní výchovy ve školských zařízeních, č. 109/2002 Sb.
- Účelem zařízení má být poskytování náhradní výchovné péče a zajištění vzdělávání

Univerzita Palackého
v Olomouci

Děkuji za pozornost.